

Kantvikin koulu Hiilijalanjälkitarkastelu

JOONAS RYYNÄNEN, OSKARI LOIKKANEN, OSSI KUJALA

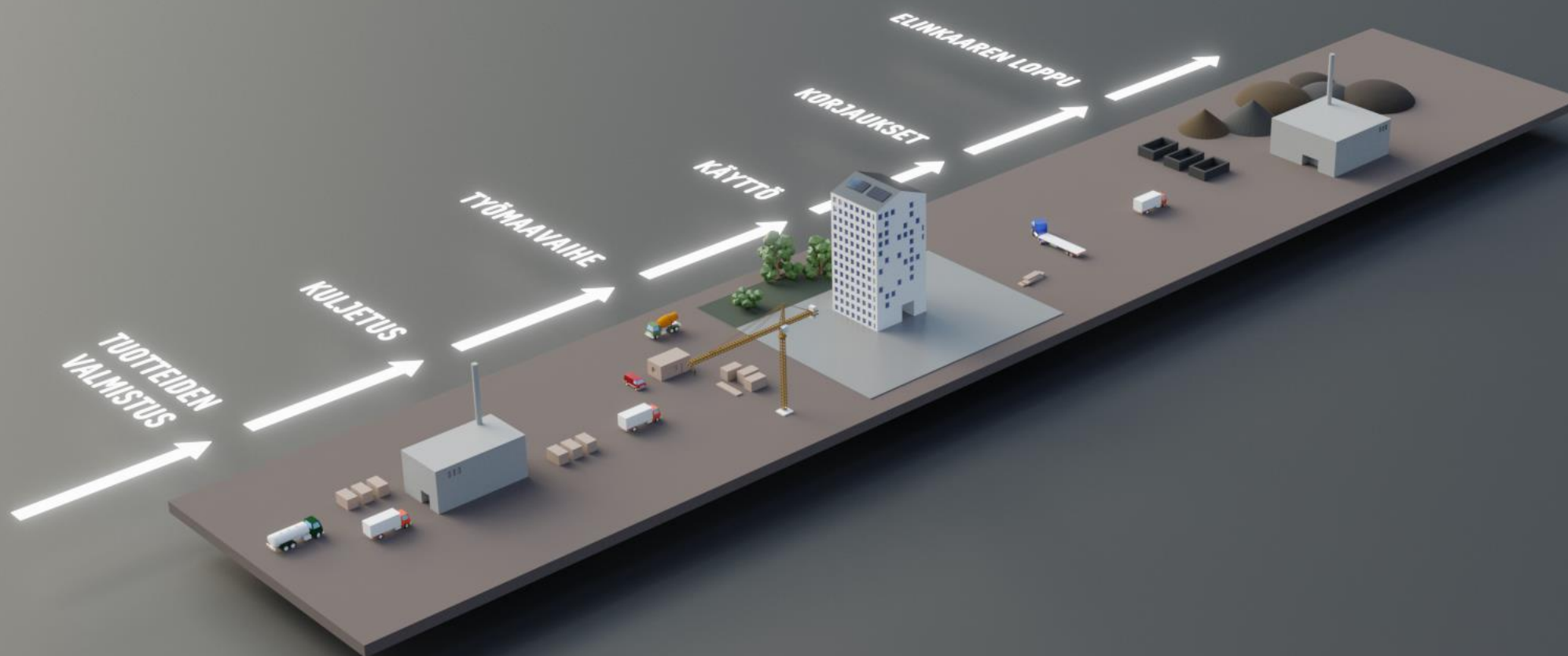
21.02.2025

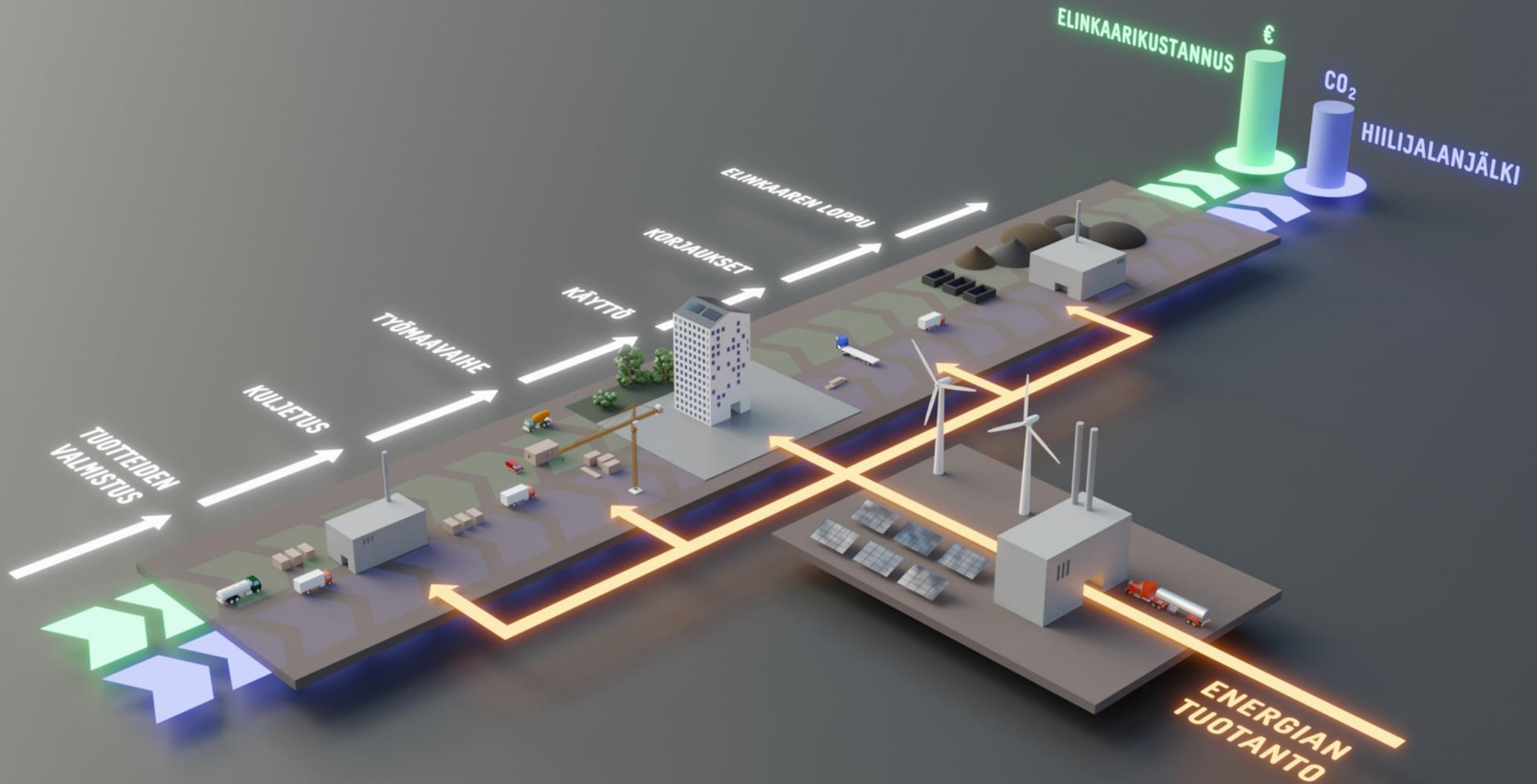
Sisällysluettelo

- Yleistä hiilijalanjälkilaskennasta.....3
- Vertailun lähtökohdat.....9
- Tulokset.....17

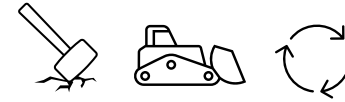
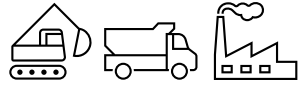
YLEISTÄ HIILIJALANJÄLKILASKENNASTA

RAKENNUKSEN ELINKAAREN VAIHEET

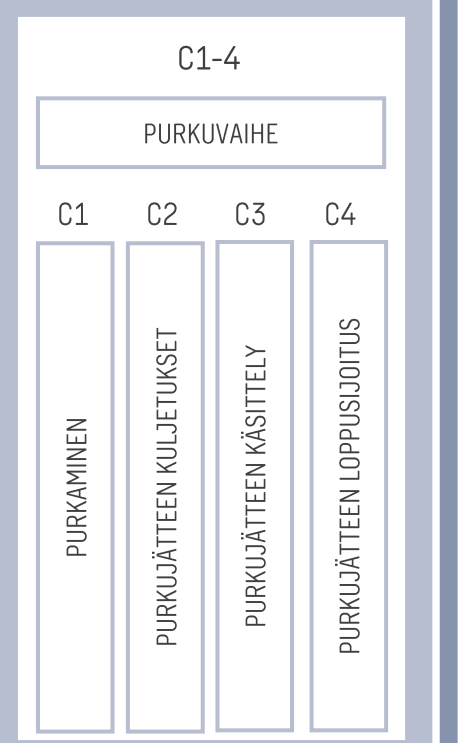
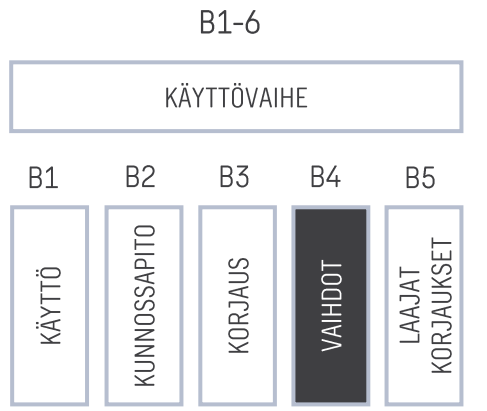
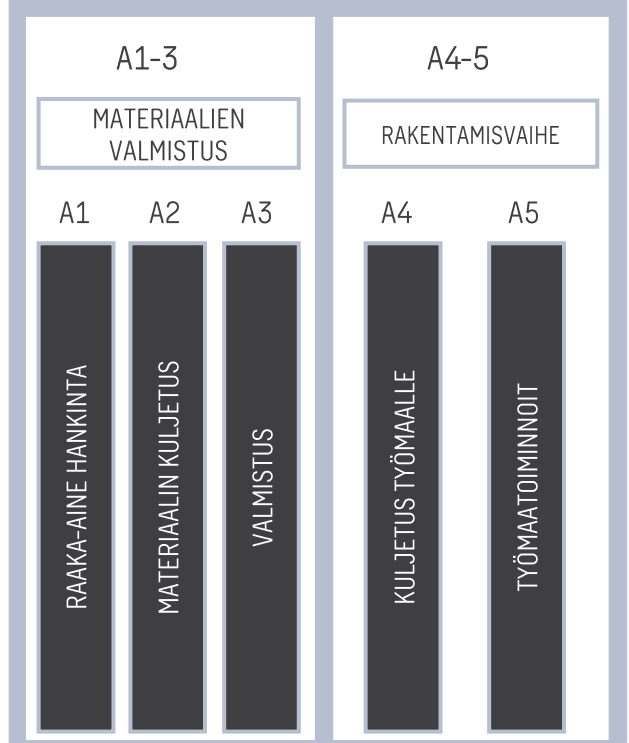

ELINKAAREN AIKAISET PÄÄSTÖT

Elinkaaren aikaiset päästöt

Tuotesidonnaiset päästöt

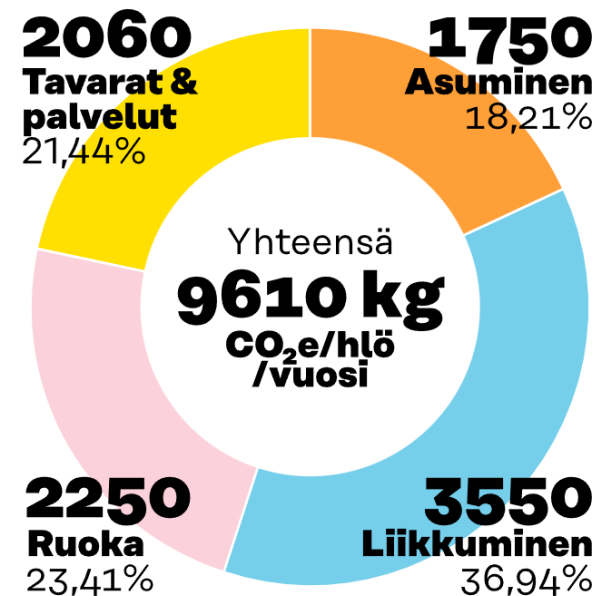
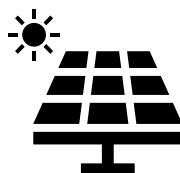
Elinkaaren aikaiset päästöt = Tuotesidonnaiset päästöt + Käytösidonnaiset päästöt

Hiilijalanjälki = Hiilijalanjäljellä tarkoitetaan ihmisen toiminnan aiheuttamia hiilidioksidipäästöjä.

Hiilijalanjälki lasketaan arvona kgCO_2e (hiilidioksidiekvivalentteina) eli kaikki kasvihuonekaasut muutetaan vastaamaan hiilidioksidia.

Rakennuksen elinkaarenaikaiset hiilidioksidipäästöt vaihtelevat välillä $500 - 1\,000 \text{ kgCO}_2\text{e/m}^2$ (50 v)

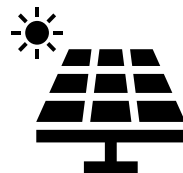
Keskivertosuomalaisen hiilijalanjälki (2023). Lähde: Sitra.

Kädenjälki = rakennuksen elinkaaren aikana saavutetut ilmastohyödyt, joita ei syntyisi ilman rakennushanketta.

Hiilikädenjälkeä ei vähennetä hiilijalanjäljestä.

Hiilikädenjälki ilmoitetaan negatiivisina hiilidioksidiekvivalentteina (- kgCO₂e).

D1

Kierrätys ja uudelleenkäyttö

D2

Materiaalien hyödyntäminen energiana

D3

Ylimääräinen uusiutuva energia

D4

Hiilivarastot

D5

Karbonatisoituminen

VERTAILUN LÄHTÖKOHDAT

Hiilijalanjätkilaskennan lähtökohdat

- Laskenta on tehty ympäristöministeriön rakennusten vähähiilisuuden arviointimenetelmää noudattaen.
- Laskenta-jaksona on käytetty 50 vuotta
- Käyttöönottovuotena laskennassa on käytetty vuotta 2028
- Laskennassa on huomioitu kaikki elinkaaren vaiheet (A-D), niiltä osin kuin OneClickLCA ohjelmistosta saa oletuksena tuloksia
- Laskenta on suoritettu kansallisen päästötietokannan tiedoilla
- Rakentamisen, purkamisen ja talotekniikan osalta on käytetty kansallisen päästötietokannan pinta-alaan perustuvia taulukkoarvoja
- Uudisrakennusten laskenta on suoritettu Carbon Designer 3D:llä, jonka tuloksia on skaalattu ulkovaipan osalta vastaamaan paremmin Kantvikin koulun uudisrakennuksen pohjaluonnoksia
- Hiilijalanjälki on laskettu kolmelle rakennusvaihtoehdolle, usealla eri energiajärjestelmällä tai niiden yhdistelmällä

Uudisrakennusten perustiedot

- Rakennuksen bruttoala on 4 441 brm² ja lämmitetyksi nettoalaksi on arvioitu 4 037 m² bruttoalan perusteella. Molempien runkovaihtoehtojen laskennassa on käytetty samaa lämmitettyä nettoalaa.
- Uudisrakennusten perustukset ovat laskettu referenssikohteen perusteella

Betonivaihtoehdon rakennusosat

- Perustamistapa: Sokkeli- ja anturaperustus
- Runko: Kantavat teräsbetoniseinät
- Ulkoseinät: Betonielementtiseinä rappauksella
- Vesikatto: Peltikate
- Yläpohja: Ontelolaatta
- Alapohja: Tuulettuva teräsbetonialapohja
- Välipohjat: Ontelolaatta

Puuvaihtoehdon rakennusosat

- Perustamistapa: Sokkeli- ja anturaperustus
- Runko: Kantavat CLT seinät
- Ulkoseinät: CLT seinä rappauksella
- Vesikatto: Peltikate
- Yläpohja: Puupalkki
- Alapohja: Tuulettuva teräsbetonialapohja
- Välipohjat: Puupalkki

Korjaus- ja laajennusvaihtoehdon perustiedot

- Vuoden 1992 rakennus korjataan ns. betonirunkoon asti, pois lukien yläpohja.
- Ulkoseinien ja yläpohjan osalta eristystä lisätty laskelmissa niin, että saavutetaan uudisrakentamisen vertailuarvot
- Korjausvaihtoehdossa on tarkasteltu samoja rakennusosia kuin uudisrakennuksissa, jotta tulokset olisivat vertailukelpoiset keskenään
- Laajennuksen osalta on oletettu betonirunkoinen rakennus, jonka ala on laskettu niin, että peruskorjatun (1 675 brm²) ja laajennuksen (2 766 brm²) yhteenlaskettu ala vastaa uudisrakennuksen alaa (4 441 brm²)

Korjauksessa huomioidut rakennusosat

- Sokkelin pinnoitus
- Ulkoseinä betoniin asti, ulko-ovet ja ikkunat
- Väliseinät ja väliovet
- Yläpohjan korjaus (25 %) ja lisäeristys
- Alakatot
- Talotekniikka

Energiatarkastelun lähtötiedot – Uudisrakennusversiot

- **Lähtökohdat ja oletukset**
 - Hiililaskentaa varten Kantvikin koulun uudisrakennuksen ostoenergiantarve on arvoitu lähes vastaavan laajuisen koulurakennuksen referenssikohteen energiamallin avulla
 - Tulokset on skaalattu Kantvikin koulun laajuuteen
 - Kantvikin koulun lämpimäksi nettoalaksi on arvioitu 4 037 m² (bruttoalan perusteella)
 - Ostoenergiantarpeen arviointi nykyisten energiamääräysten E-lukulaskennan laskentasääntöjen mukaisesti
 - Ikkuna-aukotuksen osuus energiamallissa on 21 % julkisivuista
- Laskennan lähtökohtana määritetään mikä on saavutettavissa olevan perusratkaisun (VE1, kaukolämpö ilman aurinkopaneeleita) E-luku energia- ja kustannustehokkailla realistisilla ratkaisuilla
- VE2-vaihtoehdossa perusratkaisuun lasketaan tarvittava määrä aurinkopaneeleita, jotta Tilaajalta saatu E-lukutavoite 63 kWh_E/m²v saavutetaan
- Maalämpöratkaisu lasketaan vastaavilla teknisillä ratkaisuilla kuin perusratkaisu ilman aurinkopaneeleita (VE3)
 - Vaihtoehtoinen tapa olisi heikentää korkeampien investointikustannusten maalämpövaihtoehtoa muilta energiatehokkuuteen vaikuttavilta ratkaisuilta siten, että se vastaisi E-luvultaan VE1 tasoa
- VE4-vaihtoehdossa aiempaan maalämpöratkaisuun lisätään vastaava määrä aurinkopaneeleita kuin (VE2)

Energiatarkastelun lähtötiedot – Uudisrakennusversiot

- Keskeisimmät lähtötiedot ja oletukset perustapauksessa (kaukolämpö, ilman aurinkopaneeleita)
 - Tuloilman viilennys huomioitu (perustapauksessa kompressoripohjainen ratkaisu, EER 3,0)
 - Ilmatiiveys q50-luku $1,0 \text{ m}^3/(\text{h m}^2)$
 - Rakennetyyppien U-arvot uudisrakentamisen vertailuarvojen mukaisesti
 - Ulkoseinän U-arvo sekä puu- että betonirakenteisessa rakennetyypissä $0,17 \text{ W/m}^2\text{K}$
 - Ikkunoiden ja ovien U-arvot $1,0 \text{ W/m}^2\text{K}$
 - Ikkunat auringonsuojalasia, g_g -arvo oletuksena 0,38
 - Ilmanvaihdon energiatehokkuus
 - Keskimääräinen LTO-vuosihyötysuhde 75 %
 - Ominais sähkötehokkuus (SFP-luku) mitoitustilanteessa $1,6 \text{ kW/m}^3/\text{s}$
 - Tarpeenmukainen ilmanvaihto huomioitu 70 % oletetulla kattavuudella kohteen tiloista
 - Tarpeenmukaisuuden vaikutus E-lukuun huomioitu YM-laskentaoppaan mukaisesti
 - Lämmin käyttövesi
 - Käyttöveden kiertojohdon keskimääräiset lämpöhäviöt 6 W/m
 - Keskimääräinen eristepaksuus 1,5 X halkaisija
 - Valaistus
 - Tehontiheys 8 W/m^2 ja lisäksi huomioitu ohjaus oletetulla keskimääräisellä ohjauskertoimella 0,75
- Keskeisimmät lähtötiedot maalämpöcaseissa
 - Maalämmön lämmitysenergianpeitto 95 %, loput 5 % sähkökattilalla
 - Maalämpöpumpun keskimääräisen vuosihyötysuhteen arvio 3,5

Energiatarkastelun lähtötiedot – Korjaus- ja laajennusversio

- Laajennusosuuuden energiatehokkuus arvioitu samoilla tiedoilla kuin uudisrakennusversio
- Korjattavan osuuden keskeisimmät lähtötiedot ja oletukset (kaukolämpö, ilman aurinkopaneeleita)
 - Korjattavan osuuden E-luvuksi saavutetaan $100 \text{ kWh}_E/\text{m}^2$, v seuraavilla lähtötiedoilla:
 - Tuloilman viilennys huomioitu (kompressoripohjainen ratkaisu, EER 3,0)
 - Ilmatiiveys q50-luku $4,0 \text{ m}^3/(\text{h m}^2)$
 - Rakennetyyppien U-arvot uudisrakentamisen vertailuarvojen mukaisesti
 - Ulkoseinän U-arvo sekä puu- että betonirakenteisessa rakennetyypissä $0,17 \text{ W}/\text{m}^2\text{K}$
 - Ikkunat ja ovet $1,0 \text{ W}/\text{m}^2\text{K}$
 - Ikkunat auringonsuojalasia, g_g -arvo oletuksena 0,38
 - Ilmanvaihdon energiatehokkuus
 - Keskimääräinen LTO-vuosihyötysuhde 75 %
 - Ominais sähkötehokkuus $1,8 \text{ kW}/\text{m}^3/\text{s}$
 - Tarpeenmukaisuutta ei huomioitu
 - Valaistus
 - Tehontiheys $8 \text{ W}/\text{m}^2$ ja lisäksi huomioitu ohjaus oletetulla keskimääräisellä ohjauskertoimella 0,75
 - Lämmin käyttövesi
 - Käyttöveden kiertojohtojen keskimääräiset lämpöhäviöt $10 \text{ W}/\text{m}$
 - Keskimääräinen eristepaksuus 0,5 X halkaisija

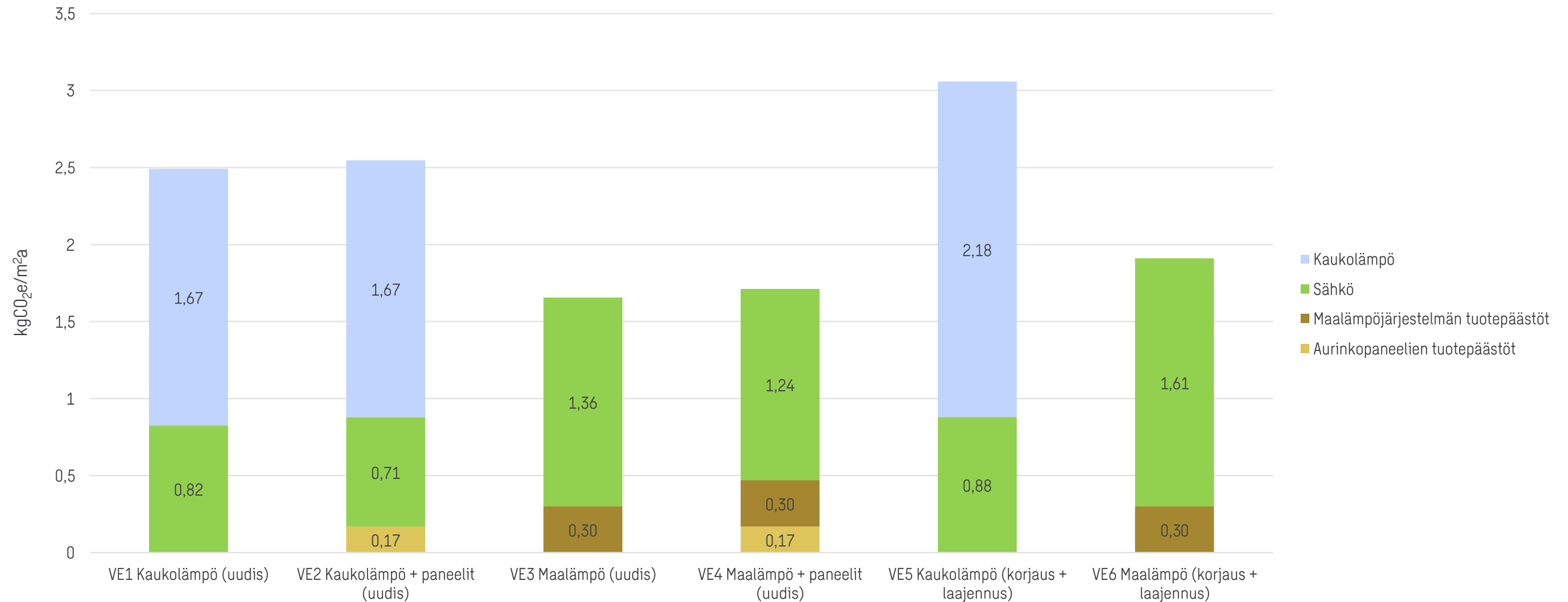
Energiatarkastelun ostoenergiantarpeet

- Uudisrakentamisen versiot
- **VE1 Basecase (kaukolämpö, ilman aurinkopaneeleita)**
 - E-luku $68 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Ostoenergiantarve
 - Kaukolämpö $251\,100 \text{ kWh/v}$
 - Sähkö $121\,900 \text{ kWh/v}$
- **VE2 Kaukolämpö ja aurinkopaneelit**
 - E-luku tavoitteen mukainen $63 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - E-lukutavoitteen saavuttamiseksi vaaditaan perusratkaisun lisäksi noin 20 kWp aurinkosähköjärjestelmä
 - Ostoenergiantarve
 - Kaukolämpö $251\,100 \text{ kWh/v}$
 - Sähkö $104\,900 \text{ kWh/v}$
- **VE3 Maalämpö, ilman aurinkopaneeleita**
 - E-luku $60 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Ostoenergiantarve
 - Sähkö $200\,650 \text{ kWh/v}$
- **VE4 Maalämpö ja aurinkopaneelit**
 - E-luku $55 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Vastaava 20 kWp aurinkosähköjärjestelmä huomioituna kuin VE2 vaihtoehdossa
 - Ostoenergiantarve
 - Sähkö $183\,650 \text{ kWh/v}$

- Korjausrakentamisen versio (1992 korjaus + laajennus)
- **VE5 Basecase (kaukolämpö, ilman aurinkopaneeleita)**
 - E-luku $80 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Korjattavan osuuden E-luku $100 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Laajennusosan E-luku $68 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Ostoenergiantarve yhteensä
 - Kaukolämpö $328\,200 \text{ kWh/v}$
 - Sähkö $130\,200 \text{ kWh/v}$
- **VE6 Maalämpö (ilman aurinkopaneeleita)**
 - E-luku $71 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Korjattavan osuuden E-luku $89 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Laajennusosan E-luku $68 \text{ kWh}_E/\text{m}^2\text{v}$
 - Ostoenergiantarve yhteensä
 - Sähkö $238\,100 \text{ kWh/v}$

TULOKSET

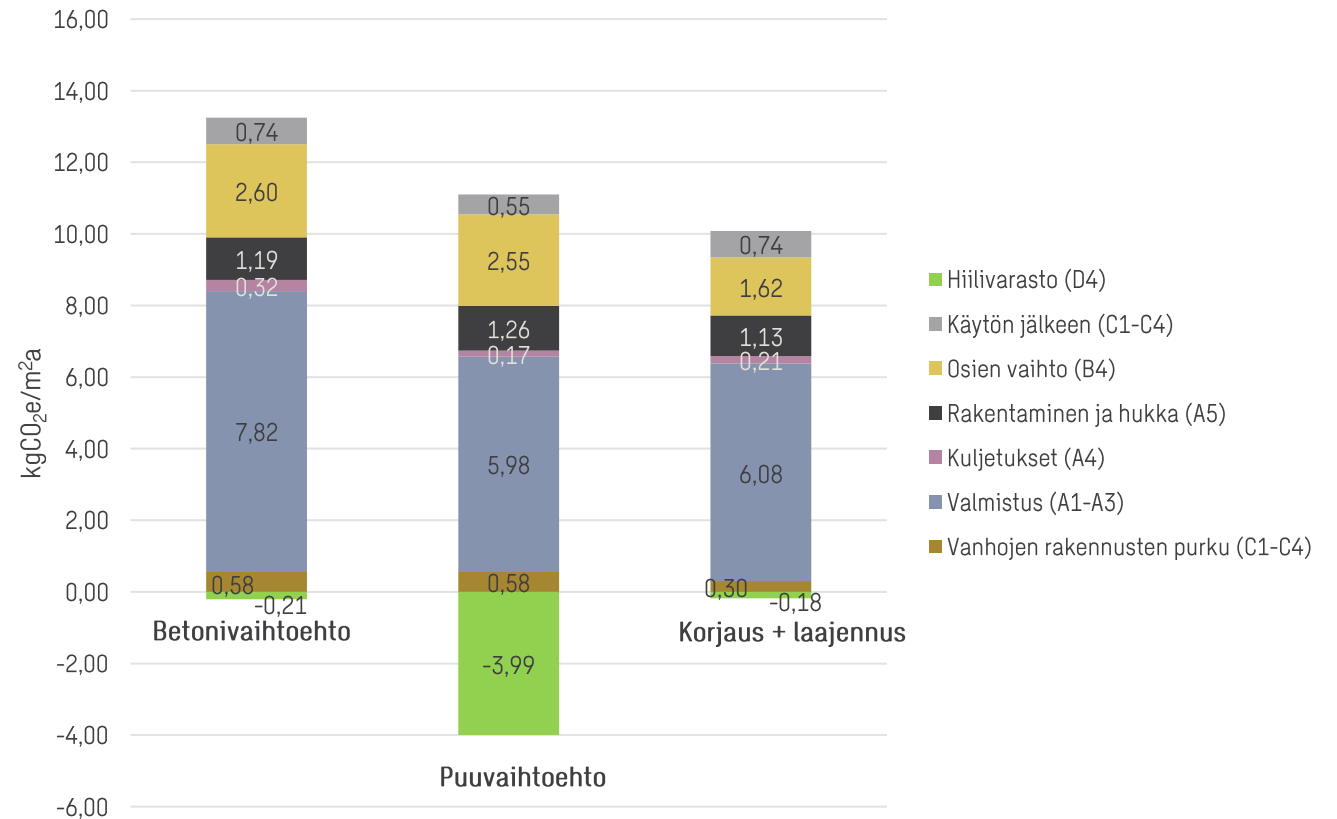
Energiajärjestelmien ja energiankäytön hiilijalanjälki (A-C)

Rakennusten hiilijalanjälki elinkaarivaiheittain

Ei sisällä energian käyttöä eikä -tuotantojärjestelmiä

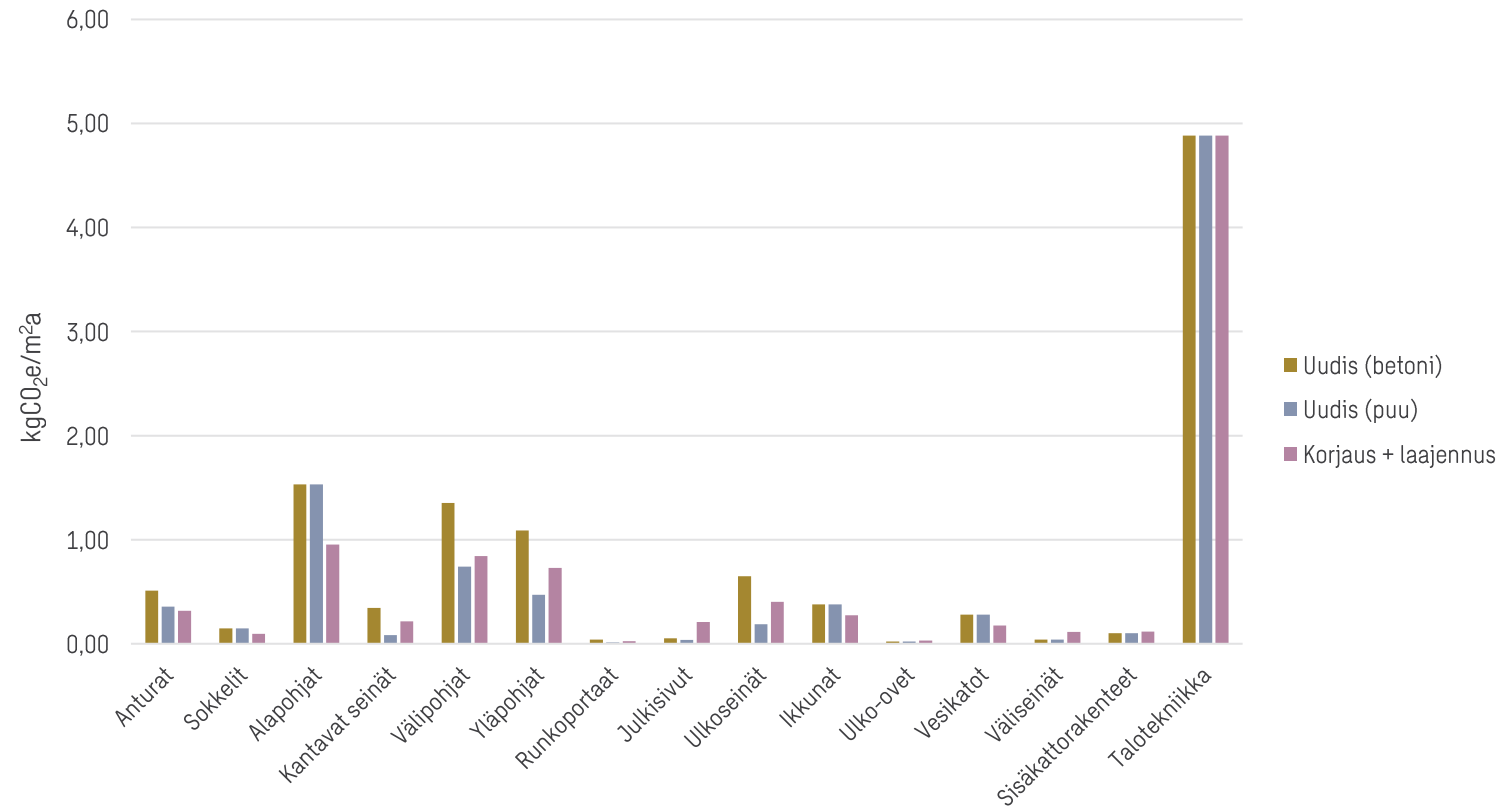
Elinkaaren vaihe	Betoni [kgCO ₂ e/m ² a]	Puu [kgCO ₂ e/m ² a]	Kor. + laaj. [kgCO ₂ e/m ² a]
Vanhojen rakennusten purku (C1-C4)	0,58	0,58	0,30
Valmistus (A1-A3)	7,82	5,98	6,08
Kuljetukset (A4)	0,32	0,17	0,21
Rakentaminen ja hukka (A5)	1,19	1,26	1,13
Osien vaihto (B4)	2,60	2,55	1,62
Käytön jälkeen (C1-C4)	0,74	0,55	0,74
Hiilivarasto (D4)	-0,21	-3,99	-0,18

Rakennusten hiilijalanjälki rakennusosittain (A-C)

Ei sisällä energian käyttöä eikä -tuotantojärjestelmiä

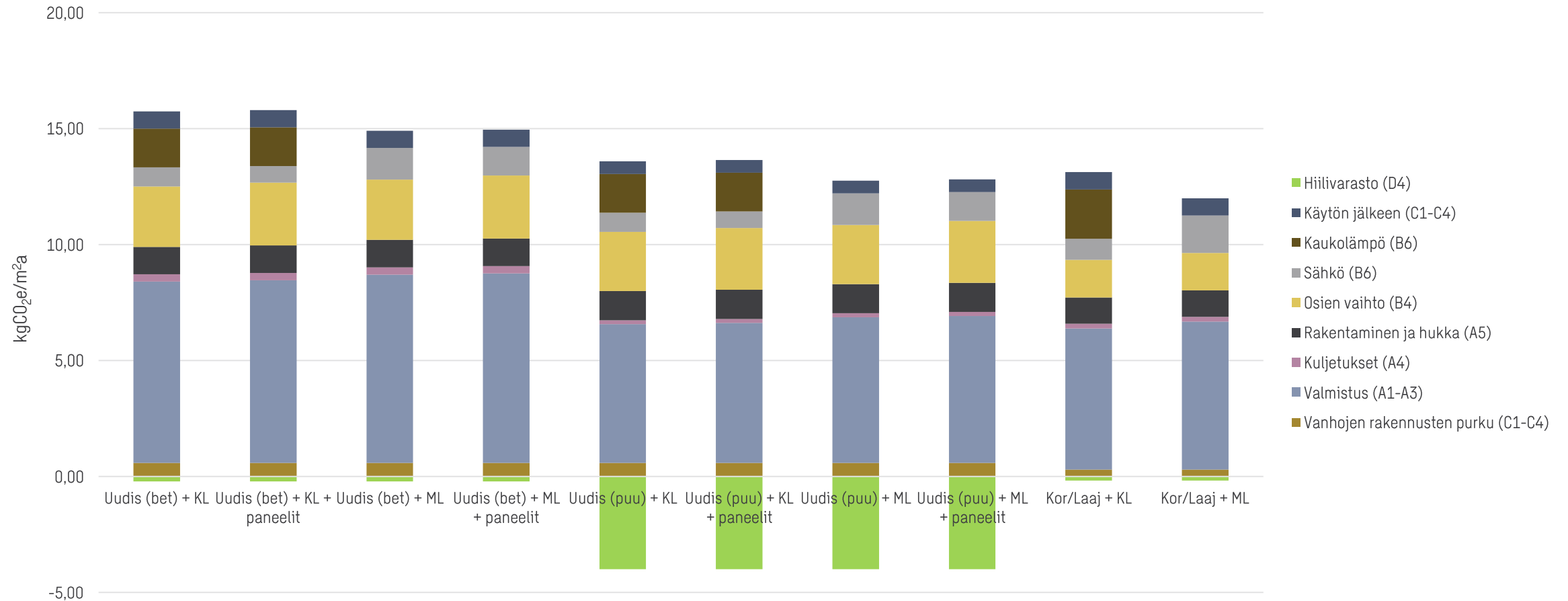
Rakennusosa	Betoni [kgCO ₂ e/m ² a]	Puu [kgCO ₂ e/m ² a]	Kor. + laaj. [kgCO ₂ e/m ² a]
Anturat	0,51	0,36	0,32
Sokkelit	0,15	0,15	0,10
Alapohjat	1,53	1,53	0,95
Kantavat seinät	0,34	0,08	0,21
Välipohjat	1,35	0,74	0,84
Yläpohjat	1,09	0,47	0,74
Runkoportaat	0,04	0,01	0,03
Julkisivut	0,05	0,04	0,21
Ulkoseinät	0,65	0,19	0,40
Ikkunat	0,38	0,38	0,27
Ulko-ovet	0,02	0,02	0,03
Vesikatot	0,28	0,28	0,17
Väliseinät	0,04	0,04	0,11
Sisäkattorakenteet	0,10	0,10	0,12
Talotekniikka*	4,88	4,88	4,88

*Talotekniikan suuret päästöarvot määräytyvät kansallisen päästötietokannan käyttötarkoitukseluokkakohtaisen neliöpohjaisen päästöarvon perusteella.

Rakennus- ja energiavaihtoehtojen elinkaaren hiilijalanjälki (A-C)

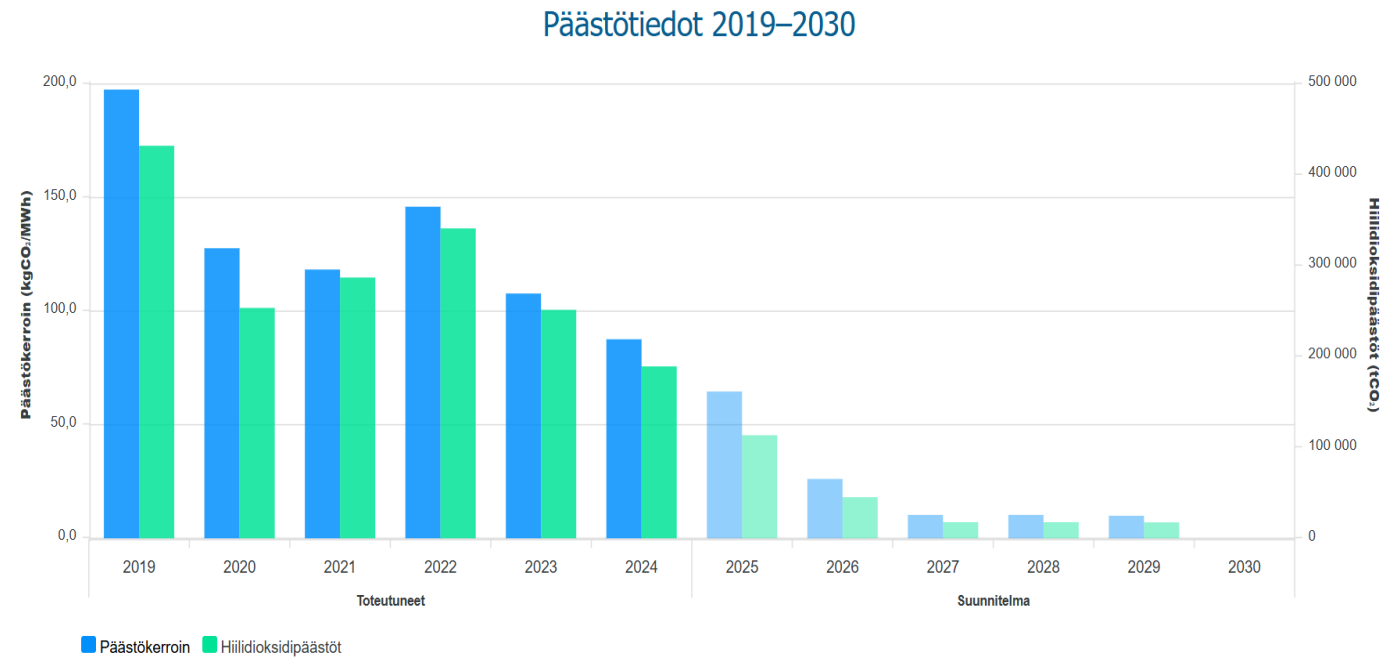
YM-energiaskenaarion mukaisilla energiapäästökertoimilla

Tulokset huomioituna Fortumin kaukolämmön päästöskenaariolla

- Lähtökohdat

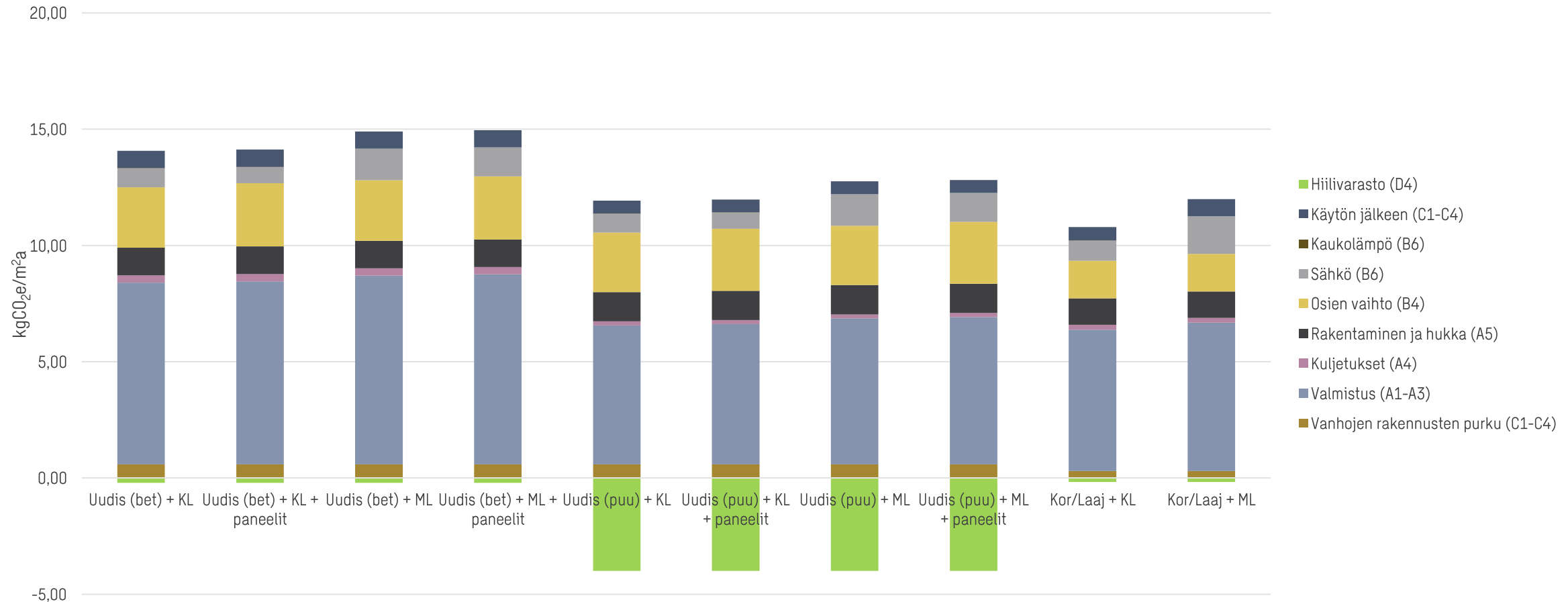
- Fortumin kaukolämmön päästöskenaariossa on huomioitu keskimääräinen kaukolämmön päästökerroin vuosille 2028-2077 perustuen Fortumin investointisuunnitelmien mukaisiin arvioihin Espoon, Kirkkonummen ja Kauniaisten kaukolämpöverkoston päästökertoimen kehityksestä
- Lähteenä on käytetty Paikallisvoiman kaukolämmön päästölaskurissa esitettyä suunnitelmaa tulevaisuuden päästökertomista
- Keskimääräinen kaukolämmön päästökerroin vuosille 2028-2077 on 0,404 kg CO₂e/MWh

Fortumin kaukolämmön päästötoteuma 2019-2024 sekä tulevaisuuden ennuste (2025-2030).
Lähde: Energiateollisuus & Paikallisvoima ry

Rakennus- ja energiavaihtoehtojen elinkaaren hiilijalanjälki (A-C)

Fortumin kaukolämpöverkon energiapäästöskenaariolla*

*Fortumin kaukolämmön päästöskenaario huomioitu Paikallisvoiman kaukolämpölaskurissa esitetyn suunnitelman mukaisesti

Johtopäätökset

- Kansallisen päästötietokannan mukaisilla energiapäästökertoimilla pienimmät energiajärjestelmien ja energiankäytön päästöt saavutetaan maalämpöratkaisuilla
 - Mikäli verrataan energiankäytön päästöjä tilanteeseen, jossa kaukolämmön päästöt perustuvat Fortumin ennustettuun päästökerroinskenaarioon ja sähkönkäytön päästökertoimet edelleen kansallisen päästötietokannan mukaisiin arvoihin, on kaukolämpöratkaisu jopa pienempi energiankäytön päästöiltään
 - Aurinkopaneelit kasvattavat elinkaaren hiilijalanjälkeä, kun verrataan paneelien elinkaaresta aiheutuvia päästöjä verrattuna vuotuisen sähkönkäytön päästösäästöön päästötietokannan mukaisella päästökerroinskenaariolla
 - Korjausrakentamisen vaihtoehdon energiankäytön ja energiajärjestelmien päästöt ovat noin 20 % suuremmat verrattuna uudisrakentamisen vaihtoehtoihin johtuen heikommasta energiatehokkuudesta
- Verrattaessa elinkaaren hiilijalanjälkeä ilman energian osuutta, on uudisrakentamisen puurunkoinen vaihtoehto noin 16 % pienempi hiilijalanjäljeltään verrattuna betonirunkoiseen vaihtoehtoon
 - Puurunkoisen vaihtoehdon hiilikädenjälki on lähes 20 kertainen betonivaihtoehtoon verrattuna
 - Korjausrakentamisen vaihtoehto on hiilijalanjäljeltään noin 23 % pienempi verrattuna betonirunkoiseen uudisrakennusvaihtoehtoon ja noin 9 % pienempi verrattuna uudisrakentamisen puurunkoiseen vaihtoehtoon
- Koko elinkaaren hiilijalanjäljen osalta pienimmän tason saavuttaa korjausrakentamisen vaihtoehto maalämmöllä
 - Jos tarkastelu huomioidaan Fortumin ennustetulla kaukolämmön päästökerroinskenaariolla, on korjausrakentamisen vaihtoehto kaukolämmöllä pienin elinkaaren hiilijalanjäljeltään
 - Vastaavasti jos huomioitaisiin myös ostettu sähkö nollapäästöisenä vihreänä sähkönä, olisi tällöin korjausrakentamisen maalämpövaihtoehto taas pienin elinkaaren hiilijalanjäljeltään
- Tulee huomioida, että uudisrakentamisessa tuote- ja rakentamisvaiheesta aiheutuva piikki tarkastelujakson alkupuolella on suurempi korjausrakentamisvaihtoehtoon verrattuna, kun taas korjausrakentamisvaihtoehdossa elinkaaren kokonaispäästöt jakautuvat koko elinkaaren ajalle hieman tasaisemmin ja energiankäytön vuotuiset päästöt ovat hieman uudisrakentamisvaihtoehtoa suuremmat

SWECO

